

would have to be terminated sooner or later, but felt the conditions were not ripe for establishing a peace cabinet. Only former prime minister Koki Hirota¹ advocated a new cabinet headed by an imperial prince, presumably to end the war. The others present felt this should be reserved as a last resort and that in the meantime an interim government headed by a military person, should make one last attempt to improve the military situation. That would make it easier for the armed forces and the people to accept a ceasefire as something other than a humiliating surrender. Prince Konoje echoed the sentiment of the jushin when he said he 'feared a leftist revolution more than defeat in the war, since we can preserve and maintain the imperial household and the emperor system after defeat, but not after a revolution.'²

Deze gedachtengangen waren in zoverre reëel dat inderdaad verwacht moest worden dat, als Japan, terwijl slechts één zware nederlaag publiekelijk toegegeven was, zich bereid zou verklaren tot het neerleggen van de wapens, een groot deel van de strijdkrachten in opstand zou komen. In die strijdkrachten waren niet weinigen die, zonder socialist of communist te zijn, uitgesproken anti-kapitalistisch dachten. Dat het tot 'een linkse revolutie' zou komen, was natuurlijk niet zeker, maar ontzaglijke onrust zou zich stellig voordoen. Hoe kon men een omzwaai uitleggen wanneer twee-en-een-half jaar lang aan het volk was voorgehouden dat Japan op glorieuze wijze bezig was, de 'Groot-Oost-Aziatische Welvaartssfeer' op te bouwen?

Irreëel waren de gedachtengangen van de *joesjin*, voorzover zij vertrouwden dat de militaire situatie wezenlijk verbeterd kon worden. Dan zou, dachten zij, een wapenstilstand mogelijk zijn die niet 'een vernerderende overgave' zou betekenen. Dat waren illusies.

Hoe dit alles zij, het gelijkkluidend advies dat de *joesjin* nog diezelfde dag aan de keizer gaven, was dat Todjo diende af te treden. Daartoe verklaarde deze zich pas bereid nadat de keizer hem had gezegd zijn vertrouwen in hem verloren te hebben. Later op die 18de kwam het tot de dubbele bekendmaking: Saipan was verloren gegaan, Todjo was afgetreden.

Als 'militaire persoon' nu die Todjo moest opvolgen en moest trachten een gunstiger militair uitgangspunt voor politieke onderhandelingen te bereiken, zagen de *joesjin* graag veldmaarschalk Teraoetsji optreden. De keizer, aldus Irije, raadpleegde Todjo en deze ontried Teraoetsji's benoeming, bewarend dat hij in de *Nanjo* onmisbaar was en dat zijn vertrek uit Singapore naar Tokio aan de strijdkrachten de indruk zou geven dat

¹ Minister-president van maart '36 tot februari '37. ² Akira Irije: *Power and Culture. The Japanese-American War, 1941-1945* (1981), p. 177.